

For undervisere: Obligatorisk svømmeundervisning

Information om øvelsen

Indhold

Denne øvelse sætter fokus på forskellige rettigheder og at både børn og deres forældre har rettigheder, som skal afvejes i den konkrete situation. I skal læse casen og derefter analysere den i forhold til lovuddragene i Bilag: Udvalgte lovuddrag. Casen lægger op til refleksion over, hvordan forskellige rettigheder og forskellige personers rettigheder kan komme i konflikt med hinanden.

Formål

- At de studerende reflekterer over, hvordan de kan tage højde for forældres og børns rettigheder i den pædagogiske praksis.
- At de studerende får et indblik i, hvad der lægges vægt på i afgørelsen af en sag fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Materialer

Arket For studerende, med casen og en række spørgsmål til arbejdet med casen.

Bilag: Udvalgte lovuddrag. Bilaget indeholder både dansk og international lovgivning, som de studerende skal benytte til at analysere casene ud fra. Print til de studerende.

Introduktion

1. Casen læses

Her kan du læse casen Obligatorisk svømmeundervisning:

Et schweizisk forældrepar af tyrkisk oprindelse rejste en sag ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol om krænkelse af religionsfriheden i forbindelse med, at deres døtre skulle deltage i svømmeundervisning. Det muslimske forældrepar havde nægtet at sende deres døtre til den obligatoriske svømmeundervisning, hvor både drenge og piger deltog, da det stred imod deres religiøse overbevisning, at begge køn var til stede samtidig under svømningen. Trods advarsler om bøder og gentagne forsøg på dialog fra skolens side, herunder forslag om, at børnene kunne bære burkini, udeblev døtrene fra undervisningen, hvilket førte til, at myndighederne pålagde forældrene en bøde. Forældrene rejste sagen hos de schweiziske domstole, som afviste den med henvisning til, at svømmeundervisning ikke kun handler om sundhed og sport men også om at indgå i et fællesskab og lære om de værdier, der gælder i samfundet, såsom ligestilling mellem mænd og kvinder.

(Kilde: Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol)

2. Der arbejdes med casen

De studerende skal diskutere følgende spørgsmål i grupperne:

1. Hvad er jeres umiddelbare tanker om casen?
2. Hvis rettigheder står i fare for at blive krænket i denne sag?

De studerende skal efter disse umiddelbare refleksioner diskutere følgende spørgsmål om casen i relation til de udvalgte lovuddrag (Bilag: Udvalgte lovuddrag):

3. Hvordan mener I, at de tre centrale principper fra Børnekonventionen fremhævet i Bilag: Udvalgte lovuddrag er relevante for denne case?
4. Hvordan spiller de forskellige rettigheder nævnt i Bilag: Udvalgte lovuddrag (fx religions- og trosfrihed for børn og forældre samt retten til uddannelse) sammen eller strider imod hinanden i denne case?

5. Hvilke rettigheder tror I, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol lagde vægt på i sin afgørelse?
6. Diskutér ud fra Grundlovens kapitel VII og Folkeskolelovens kapitel 2 og 5 hvad den danske lovgivning siger om fritagelse fra undervisning på grund af religiøs overbevisning.

3. Refleksion og opsamling

Der samles op i plenum, hvor grupperne deler deres besvarelser med resten af holdet. Når den fælles diskussion af svarene er ved at nå en afslutning, eller når du vurderer, det er tid, kan du præsentere sagens afgørelse.

Sagens afgørelse

Nedenfor finder du sagens afgørelse, som præsenteres for de studerende.

I Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse blev hensynet til barnets sociale inklusion vægtet tungere end forældrenes ret til at bestemme over deres børn. Domstolen fandt således ikke, at der var sket en krænkelse af forældrenes religionsfrihed, hvilket blev begrundet således: *"Myndighederne har blandet sig i forældrenes religionsfrihed, men det skete på baggrund af lovgivning og med et legitimt sigte, nemlig at beskytte elever af fremmed oprindelse mod enhver form for social udstødelse"*. Der blev lagt vægt på, at skolen havde forsøgt at komme forældrene i møde ved at tilbyde, at pigerne kunne svømme i burkini.

Pressemeddelelsen kan læses på engelsk her:

<http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-5592122-7062572>

Nu hvor de studerende kender sagens afgørelse, kan du give rum til en diskussion af deres besvarelser.

- Stemte afgørelsen overens med, hvad de studerende havde forventet?

Inspireret af følgende ekspertudsagn som evt. kan læses op for de studerende, kan du lægge op til en diskussion af barnets ret til tankefrihed versus forældrenes ret til at opdrage barnet religiøst og kulturelt og forældrenes versus statens ansvar overfor barnet.

Eva Maria Lassen

Seniorforsker,
Forskning
Institut for
Menneskerettigheder

"Det er interessant, at den Europæiske Menneskerettighedsdomstol lægger vægt på, at kravet om social inklusion kan være en legitim grund til at begrænse forældrenes religionsfrihed. Det er også bemærkelsesværdigt, at domstolen i sin dom lagde vægt på, at de schweiziske myndigheder og skolen udviste stor pragmatisme og prøvede at finde en løsning, der kunne

imødekomme forældrenes ønsker. Det er ikke til at vide, hvad domstolen ville have dømt, hvis der ikke var udvist denne fleksibilitet fra myndighedernes side - det beror på en konkret vurdering. Det, jeg forestiller mig, at man som pædagogstuderende kan lære af sagen, er at en pragmatisk tilgang til dilemmaer knyttet til religiøse/kulturelle spørgsmål i den pædagogiske praksis altid er en god idé. Og naturligvis kunne man også have inddraget pigerne jævnt før princippet om barnets ret til inddragelse."

Afsluttende kan du spørge de studerende, om de selv har nogle erfaringer fra praktik eller arbejde hvor forskellige personers rettigheder var i strid med hinanden.

Bilag: Udvalgte lovuddrag

Du kan herunder læse om de menneskeretlige principper, der er relevante for denne case, og se eksempler på, hvor de kommer til udtryk i internationale konventioner og dansk lovgivning. Blandt andet fremhæves tre centrale principper fra Børnekonventionen.

IKKE-DISKRIMINATIONSPRINCIPPET

Børnekonventionen Artikel 2

1. Deltagerstaterne skal respektere og sikre de rettigheder, der er fastsat i denne konvention, for ethvert barn inden for deres jurisdiktion, uden forskelsbehandling af nogen art og uden hensyn til barnets eller dets forældres eller værges race, hudfarve, køn, sprog, religion, politiske eller anden anskuelse, national, etnisk eller social oprindelse, formueforhold, handicap, fødsel eller anden stilling.

PRINCIPPET OM BARNETS TARV

Børnekonventionen Artikel 3

I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.

PRINCIPPET OM BARNETS RET TIL INDDRAGELSE

Børnekonventionen Artikel 12

1. Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.

Børnekonventionen fastslår udover en lang række rettigheder for børn også nogle rettigheder for forældre og staten skal altså respektere både barnets ret til tanke- og religionsfrihed og forældrenes ret til at opdrage barnet.

De rettigheder, som børnekonventionen indeholder dækker blandt andet over, at:

- Deltagerstaterne skal respektere barnets ret til tankefrihed, samvittigheds- og religionsfrihed (Artikel 14, 1).
- Deltagerstaterne skal respektere rettigheder og pligter for forældrene, og i påkommende tilfælde værger, til på en måde, der svarer til barnets gradvise udvikling af dets evner, at give retningslinjer til barnet med henblik på udøvelsen af dets ret (Artikel 14, 2).
- Barnet har ligeledes ret til at blive indført i sin religions traditioner (Artikel 29,1).

RELIGIONSFRIHED I MENNESKERETTEN (EMRK)

Den Europæiske Menneskerettigheds konvention Artikel 9

Stk. 1. Enhver har ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed; denne ret omfatter frihed til at skifte religion eller tro samt frihed til enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion eller tro gennem gudstjeneste, undervisning, andagt og overholdelse af religiøse skikke.

Stk. 2. Frihed til at udøve sin religion eller tro skal kun kunne underkastes sådanne begrænsninger, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den offentlige tryghed, for at beskytte den offentlige orden, sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

RET TIL UDDANNELSE MED RESPEKT FOR KULTURELLE OG NATIONALE VÆRDIER I MENNESKERETTEN (EMRK)

I Børnekonventionen fastslås børns ret til uddannelse:

Børnekonventionen Artikel 28

1. Deltagerstaterne anerkender barnets ret til uddannelse, og med henblik på gradvis at opnå denne ret

Børnekonventionen Artikel 29

Stk. 1. Deltagerstaterne er enige om, at uddannelsen af barnet skal have til hensigt at

- (a) udvikle barnets muligheder i relation til personlighed, evner og psykiske og fysiske formåen fuldt ud;
- (b) udvikle respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder og for de principper, der er nedfældet i De Forenede Nationers Pagt;
- (c) udvikle respekt for barnets forældre, dets egen kulturelle identitet, sprog og værdier, og for de nationale værdier i det land, hvor barnet er bosat, og i landet, hvorfra barnet oprindeligt stammer og for kulturer, der adskiller sig fra barnets egen kultur;
- (d) forberede barnet til et ansvarligt liv i et frit samfund i en ånd af forståelse, fred, tolerance, ligestilling af kønnene og venskab mellem alle folk, etniske, nationale og religiøse grupper og personer, som tilhører urbefolkninger;

RELIGIONSFRIHED I DANSK LOVGIVNING

Grundloven kapitel VII

§ 67 Borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.

§ 70 Ingen kan på grund af sin trosbekendelse eller afstamning berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige og politiske rettigheder eller unddrage sig opfyldelsen af nogen almindelig borgerpligt.

UNDERVISNINGSPLIGT I DANSK LOVGIVNING

Folkeskoleloven kapitel 2

§ 6. Stk. 2. Et barn skal efter anmodning fritages for at deltage i undervisningen i kristendomskundskab, når forældremyndighedens indehaver skriftligt over for skolens leder erklærer selv at ville sørge for barnets religionsundervisning. Fritagelse kan normalt kun ske fra begyndelsen af et skoleår. Er barnet fyldt 15 år, kan fritagelse kun ske med barnets samtykke. Børne- og undervisningsministeren kan fastsætte regler om, hvilken procedure der skal følges ved fritagelse for kristendomskundskab.

Folkeskoleloven kapitel 5

§ 32. Ethvert barn, der bor her i landet, er undervisningspligtigt efter reglerne i §§ 33-35, medmindre det omfattes af bestemmelser om undervisningspligt i anden lovgivning. Det samme gælder børn, der skal opholde sig her i landet i mindst 6 måneder.

§ 33. Undervisningspligten medfører pligt til at deltage i undervisningen i folkeskolens grundskole eller i en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen (...)

§ 35. Forældremyndighedens indehaver eller den, der faktisk sørger for barnet, skal medvirke til, at barnet opfylder undervisningspligten, og må ikke lægge hindringer i vejen herfor.